

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 248/07-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 7. februára 2008 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Ladislava Orosza o sťažnosti JUDr. J. B., M., zastúpenej advokátkou JUDr. Ľ. S., M., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. MA - 7 C 102/00 (pôvodne vedenom Okresným súdom Malacky pod sp. zn. 7 C 102/00) takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo JUDr. J. B. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. MA - 7 C 102/00 p o r u š e n é b o l o .

2. JUDr. J. B. priznáva finančné zadostučinenie v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Bratislava IV povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Bratislava IV je povinný uhradiť JUDr. J. B. trovy právneho zastúpenia v sume 9 444 Sk (slovom deväťtisícštyristoštyridsaťštyri slovenských korún) na účet jej právnej zástupkyne JUDr. Ľ. S., M., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 248/07-12 zo 4. októbra 2007 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť JUDr. J. B., M. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátkou JUDr. Ľ. S., ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. MA - 7 C 102/00 (pôvodne vedenom Okresným súdom Malacky pod sp. zn. 7 C 102/00).

Sťažovateľka v sťažnosti uviedla: *„Sťažovateľka je navrhovateľkou konania o náhradu škody z ublíženia na zdraví, vedeného na Okresnom súde Bratislava IV pod sp. zn. MA - 7 C 102/00. Návrhom zo dňa 14. 4. 2000, podanom ešte na bývalý Okresný súd Malacky, sa domáhala priznania bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia, ktoré utrpela pri úraze v súvislosti s dopravnou nehodou dňa 8. 8. 1998...*

V predmetnom konaní už vyniesol Okresný súd Malacky dňa 12. 9. 2002 rozsudok..., ktorým zaviazal odporcov... zaplatiť navrhovateľke... sumu 716.972,- Sk titulom bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia... Voči rozsudku sa však odvolali odporcovia... i vedľajší účastník. Pre procesnú chybu konajúcej sudkyne na prvom stupni Krajský súd v Bratislave o odvolaní rozhodol až 16. 6. 2005, a to tak, že rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie...

Konanie o náhradu škody z titulu vytrpenej bolesti a trvalých následkov, ktoré navrhovateľka utrpela pri dopravnej nehode dňa 8. 8. 1998 a v ktorom poškodená očakáva vynesenie právoplatného rozsudku, začalo v apríli 2000, teda pred viac ako 7 rokmi. Dopravná nehoda, pri ktorej utrpela vážne poškodenie zdravia, sa stala pred 9 rokmi, no súdny spor do dnešného dňa nie je právoplatne skončený.

Na pojednávaní, konanom dňa 22. 2. 2007, bol konajúcim sudcom vyneseny v tejto veci rozsudok. Napriek tomu, že od vynesenia rozsudku už uplynulo viac ako 5 mesiacov, písomne nebol rozsudok doteraz vyhotovený. Stále tak pretrváva stav právnej neistoty, v ktorom navrhovateľka i jej rodina žijú dlhé roky...

je zrejmé, že v priebehu celého súdneho konania vo veci sťažovateľky dochádza k porušovaniu jej základných práv, predovšetkým jej práva, aby sa jej vec prerokovala bez zbytočných prieťahov. Sťažovateľka ani po 7 rokoch trvania súdneho sporu nemá právnu istotu, má preto oprávnený záujem na odstránení stavu právnej neistoty, v ktorom sa nachádza, a to len vďaka preukázateľnej a ničím nezdôvodniteľnej nečinnosti súdov.“

V sťažnosti sa sťažovateľka domáhala, aby ústavný súd rozhodol, že postupom okresného súdu bolo porušené jej základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prieťahov, priznal jej finančné zadosťučinenie v sume 300 000 Sk a náhradu trov konania.

Ústavný súd z pripojeného spisu okresného súdu zistil rovnaký priebeh konania ako uviedla sťažovateľka.

Zo spisu okresného súdu ďalej vyplýva, že sťažovateľka spolu so svojím manželom (v konaní okresného súdu ako žalobcovia) 14. apríla 2000 podali Okresnému súdu Malacky

žalobu, ktorou sa domáhali voči žalovanému priznania náhrady škody na zdraví utrpenej sťažovateľkou v súvislosti s dopravnou nehodou (náhrady nákladov liečenia a vecnej škody) a náhrady bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia. Ako vedľajšieho účastníka na strane žalovaného označili Slovenskú poisťovňu, a. s.

Konanie o žalobe sťažovateľky bolo vedené Okresným súdom Malacky pod sp. zn. 7 C 102/00. Po uskutočnení niekoľkých pojednávaní, vykonaní znaleckých dokazovaní a pripustení vstupu ďalšieho účastníka na strane žalovaného 12. septembra 2002 Okresný súd Malacky rozhodol vo veci rozsudkom č. k. 7 C 102/00-172, ktorým žalobe sťažovateľky a jej manžela v podstatnej časti vyhovel a vo zvyšnej časti žalobu zamietol.

Proti rozsudku Okresného súdu Malacky č. k. 7 C 102/00-172 z 12. septembra 2002 podali odvolanie žalovaní a vedľajší účastník.

Po predložení spisu Krajskému súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) 30. apríla 2003 na odvolacie konanie, bol spis 16. júna 2003 vrátený Okresnému súdu Malacky ako predčasne predložený z dôvodu, že okresný súd nerozhodol o celom predmete konania a v spise sa nenachádza relevantná plná moc na zastupovanie žalobcov. Okresný súd Malacky vo veci rozhodol dopĺňajúcim rozsudkom č. k. 7 C 102/00-204 z 10. augusta 2004, ktorým žalobu čiastočne zamietol. Proti tomuto rozsudku žiaden z účastníkov nepodal odvolanie a právoplatnosť nadobudol 5. októbra 2004.

Spis bol opätovne predložený krajskému súdu na odvolacie konanie 21. októbra 2004. Krajský súd svojím uznesením č. k. 9 Co 343/04-210 z 16. júna 2005 rozsudok Okresného súdu Malacky z 12. septembra 2002 v napadnutej časti zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Následne bol spis 7. júla 2005 vrátený okresnému súdu (po zrušení Okresného súdu Malacky).

Okresný súd začal konať 7. júla 2005 pod sp. zn. MA - 7 C 102/00. Vo veci sa uskutočnili pojednávania 14. decembra 2006, 15. februára 2007, 20. februára 2007 a 22. februára 2007, keď bol vyhlásený rozsudok.

Rozsudkom okresného súdu č. k. MA - 7 C 102/2000-260 z 22. februára 2007 bola žalovaným spoločne a nerozdielne uložená povinnosť zaplatiť sťažovateľke sumu 324 412 Sk z titulu bolestného a sumu 105 900 Sk z titulu sťaženia spoločenského uplatnenia a nahradiť jej trovy súdneho konania. Konanie bolo v zostávajúcej časti zastavené.

Rozsudok okresného súdu z 22. februára 2007 bol písomne vyhotovený až 9. augusta 2007, následne bol doručovaný účastníkom konania a ich právnym zástupcom, právoplatnosť nadobudol 5. septembra 2007 a vykonateľnosť 21. septembra 2007.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k sťažnosti sťažovateľky podaním sp. zn. Spr. 3452/07 z 28. novembra 2007 vyjadril podpredseda okresného súdu, ktorý súhlasil s upustením od ústneho pojednávania v tejto veci a okrem iného uviedol: *„k sťažnosti Mgr. J. B... nemám zásadných pripomienok. Z obsahu procesného spisu... vyplýva, že konanie o žalobe bolo právoplatne skončené 5. septembra 2007 a vykonateľné dňom 21. septembra 2007. Z uvedeného usudzujem, že návrh, aby bolo okresnému súdu prikázané konať bez zbytočných prietahov, je treba považovať za bezpredmetný.“*

Právna zástupkyňa sťažovateľky reagovala na vyjadrenie okresného súdu podaním doručeným ústavnému súdu 17. januára 2008, v ktorom oznámila, že netrvá na ústnom pojednávaní, a uviedla:

„Je pravdou, že konanie o náhradu škody... bolo viac ako siedmich rokoch právoplatne skončené dňa 5. septembra 2007. Súhlasím teda s podpredsedom okresného súdu... v tom, že nie je nutné rozhodovať o časti návrhu, v ktorom sťažovateľka žiadala, aby sa Okresnému súdu Bratislava IV prikázalo, aby... konal bez zbytočných prietahov.“

I napriek právoplatne skončenému sporu faktom ostáva, že konajúci súd v tejto veci opakovane porušil právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov... ako i právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote...

Na základe uvedeného sťažovateľka trvá na podanej sťažnosti vo všetkých ostatných navrhovaných bodoch. Sme presvedčení, že sťažovateľka má (nielen) morálne právo na to,

aby Ústavný súd vyslovil, že jej ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ako i... právo, vyplývajúce z čl. 6 ods. 1 Dohovoru... bolo porušené. Rovnako máme za to, že sťažovateľka má opodstatnený nárok i na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenú v peniazoch. Skutočnosť, že okresný súd právoplatne rozhodol v konaní až po 9 rokoch odo dňa, keď došlo k udalosti, ktorá navždy zmenila nielen život sťažovateľky, ale život celej jej rodiny, a po viac ako 7 rokoch od podania návrhu na začatie konania, by nemala zostať nepovšimnutá. Neprimerane dlhé súdne konanie sťažovateľke i celej jej rodine spôsobovalo ďalšie utrpenie, stres, zbytočnú psychickú záťaž, spoločne tvoriac ujmu, ktorá sa nedá vyčíslieť peniazmi.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Predmetom sťažnosti sťažovateľky je namietané porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ku ktorému malo dôjsť postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. MA - 7 C 102/00.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov (ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním vecí na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (I. ÚS 10/98, IV. ÚS 221/04).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (1) právna a faktická zložitosť vecí, o ktorej súd rozhoduje, pričom za súčasť tohto kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu.

1. Pokiaľ ide o prvé z uvedených kritérií, ústavný súd konštatuje, že predmetom posudzovaného konania okresného súdu je rozhodovanie o nároku na náhradu škody na zdraví utrpenej sťažovateľkou v súvislosti s dopravnou nehodou (náhrady nákladov liečenia a vecnej škody) a náhrady bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia. Konanie o týchto nárokoch nie je možné posúdiť ako konanie zložité po právnej a faktickej stránke, keďže ide o bežnú agendu všeobecných súdov s ustálenou rozhodovacou praxou.

2. Pri hodnotení správania sťažovateľky ako účastníčky preskúmaného konania ústavný súd nezistil žiadnu skutočnosť, ktorú by jej mohol pripísať na vrub a v dôsledku ktorej by došlo k predĺženiu konania.

3. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným prieťahom, bol postup okresného súdu. Zo súvisiaceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovné:

V období od podania žaloby 14. apríla 2000 do 7. júla 2005 súdne konanie o nárokoch sťažovateľky pôvodne prebiehalo pred Okresným súdom Malacky ako prvostupňovým súdom a krajským súdom ako odvolacím súdom.

Posudzované súdne konanie bolo vedené okresným súdom od 7. júla 2005, keď mu bol predložený príslušný spis krajským súdom na ďalšie konanie.

Ústavný súd zo spisu okresného súdu zistil, že tento v preskúmanom období nekonal plynulo a vyskytli sa obdobia, keď nevykonával procesné úkony. Ústavný súd prihliadol aj na čas potrebný okresnému súdu na preštudovanie spisu, avšak dospel k názoru, že vzhľadom na dĺžku konania do doby, keď mu vec bola predložená (s prihliadnutím aj na konanie Okresného súdu Malacky), ako aj na to, čo bolo pre sťažovateľky v stávke („at stake“), mal však okresný súd pristupovať k veci so zvýšenou starostlivosťou.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. MA - 7 C 102/00 najmä s prihliadnutím na celkovú dĺžku konania došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Vzhľadom na to, že konanie vedené okresným súdom bolo po doručení sťažnosti ústavnému súdu 7. augusta 2007 právoplatne skončené rozsudkom z 22. februára 2007 (písomne vyhotovenom 9. augusta 2007 a právoplatným 5. septembra 2007) sťažovateľka upravila svoj návrh na rozhodnutie ústavného súdu a už netrvala na uložení povinnosti okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prieťahov. Z uvedeného dôvodu ústavný súd o uložení tejto povinnosti okresnému súdu už nerozhodoval.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'účinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'účinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka žiadala aj o priznanie primeraného finančného zadost'účinenia v sume 300 000 Sk z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti. Poukázala najmä na „*psychickú záťaž a stav právnej neistoty*“.

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen deklarovanie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia.

Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Ústavný súd pri ustálení výšky finančného zadosťučinenia zohľadnil predovšetkým predmet konania a celkovú dĺžku konania okresného súdu v spojení s konaním vedeným Okresným súdom Malacky, ktoré trvalo takmer sedem a pol roka. Aj keď okresný súd nemôže niesť zodpovednosť za tú časť konania, ktorá prebiehala pred Okresným súdom Malacky, práve vzhľadom na celkovú dĺžku konania, ako aj nároky, ktoré v ňom sťažovateľka uplatnila, dospel ústavný súd k záveru, že okresný súd mal venovať zvýšenú pozornosť veci. Z jeho postupu ústavný súd nezistil, že by takto konal, aj keď zohľadnil časové obdobie potrebné na preštudovanie spisu. Ústavný súd považuje za neprimerané sťažovateľkou požadované finančné zadosťučinenie v sume 300 000 Sk a dospel k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia v sume 20 000 Sk primerané konkrétnym okolnostiam prípadu.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. Ľ. S. Ústavný súd pri priznaní trov konania vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2006, ktorá bola 17 822 Sk. Úhradu priznal za tri úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti a vyjadrenie), a to v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c)

vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) za každý úkon po 2 970 Sk a 3 x 178 Sk režijný paušál (§ 16 vyhlášky). Úhrada bola priznaná v celkovej sume 9 444 Sk. Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. februára 2008